

april 2023

De Duurzame Weg

*Inventarisatie wet-
en regelgeving*

**Verslag
werkgroep
Inventarisatie
Wetgeving**

Werkgroepleden:

Bouke Evers
Edward Samsom
Marcel Schep
Marcel van Delft
Maxine Gruters
Roos Jurissen

Inhoud

- 1** **Introductie** – 4
- 2** **Opdracht en structuur van het document** – 8
  - 2.1 Opdracht vanuit werkgroep AG – 9
  - 2.2 Structuur document – 9
- 3** **Bedrijfsmodel en operaties van de verzekeraar die worden geraakt door ESG** – 12
  - 3.1 Strategie en bedrijfsmodel – 13
  - 3.2 Governance en organisatie – 14
  - 3.3 Productontwikkeling en productbeheer, inclusief pricing – 14
  - 3.4 Financiën, rapportages en verslaglegging – 16
  - 3.5 Vermogensbeheer – 16
  - 3.6 Risicomanagement – 17
  - 3.7 Datamanagement – 18
  - 3.8 Compliance – 19
  - 3.9 Informatietechnologie – 19
  - 3.10 Communicatie en Stakeholdermanagement – 19
- 4** **Conclusies en Aanbevelingen** – 20

- 5** **Appendix: Wet- en regelgeving** – 22
  - 5.1 Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR) – 23
  - 5.2 EU Taxonomie – 24
  - 5.3 Solvency II – 25
  - 5.4 Own Risk and Solvency Assessment (ORSA) – 26
  - 5.5 Non-Financial Reporting Directive (NFRD) – 27
  - 5.6 Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) – 28
  - 5.7 Corporate Sustainability Due Diligence Directive (CSDDD) – 29
  - 5.8 Shareholders Rights Directive II (SRD II) / Wet Financieel Toezicht (WFT) – 30
  - 5.9 European Sustainability Reporting standard (ESRS) – 31
  - 5.10 Markets in Financial Instruments Directive II (MIFID II) – 32
  - 5.11 Insurance Distribution Directive (IDD) – 33
- 6** **Appendix: Internationale Richtlijnen** – 34
  - 6.1 United Nations Guiding Principles (UNGPs) – 35
  - 6.2 OECD Guidelines – 36
  - 6.3 United Nations Global Compact (UNGC) – 37
  - 6.4 UN Principles for Responsible Investment (UN PRI) – 38
  - 6.5 Sustainable Development Goals (SDGs) – 39
  - 6.6 Partnership for Carbon Accounting (PCAF) – 40
  - 6.7 Climate Transition / Paris-aligned Benchmark (CTB / PAB) – 41
  - 6.8 UNEPFI PSI – 42
  - 6.9 Net Zero Insurance Alliance (NZIA) – 43
  - 6.10 Taskforce on Climate-related Financial Disclosures (TCFD) – 44
  - 6.11 Taskforce on Nature-related Financial Disclosures (TNFD) – 45
  - 6.12 International Financial Reporting Standards (IFRS S2) – 46
  - 6.13 Science Based Targets Initiative (SBTi) – 47
- 7** **Appendix: Nationale Richtlijnen** – 48
  - 7.1 Nederlandse Stewardshipcode – 49
  - 7.2 IMVO / IMVB Convenant – 50
  - 7.3 Gids voor beheersing klimaat- en milieu risico's – 51
- 8** **Appendix: Lijst met afkortingen** – 52

1 Introductie

In de nasleep van de coronapandemie in 2020 en 2021 is duurzaamheid in korte tijd gemeengoed geworden. Voor financiële instellingen is duurzaamheid, in combinatie met ESG (Environmental, Social en Governance), een top 3 directieonderwerp geworden.

Wat verstaan we onder duurzaamheid?

Duurzaamheid wordt in verschillende contexten benoemd. Het UN-rapport 'Our Common future' van de commissie Brundlandt uit 1987 geeft de volgende definitie:

"duurzame ontwikkeling is een ontwikkeling die voorziet in de behoeften van de huidige generatie, zonder de behoeften van toekomstige generaties, zowel hier als in andere delen van de wereld, in gevaar te brengen".

Volgens het rapport is bij een duurzame ontwikkeling sprake van een evenwicht tussen de ecologische, economische en sociale belangen.

De E-, S- en G-criteria zijn gekoppeld aan milieu- (E), sociale- (S) en bestuurscriteria (G) voor het indelen en beoordelen van (bedrijfs)activiteiten die gevolgen kunnen hebben voor de samenleving of het milieu. ESG-criteria worden onder andere gebruikt om de

duurzame en ethische waarde van een investering te meten en zijn derhalve de basis van het maatschappelijk verantwoord ondernemen en beleggen (MVO/MVB). De *Principles for Responsible Investment (PRI)* – een internationaal netwerk, ondersteund door de UN – hanteert de volgende definities:

- Milieu (Environmental): vraagstukken met betrekking tot de kwaliteit en het functioneren van de natuurlijke omgeving en natuurlijke systemen.
- Sociaal: kwesties met betrekking tot de rechten, het welzijn en de belangen van mensen en gemeenschappen.
- Bestuurscriteria (Governance): kwesties met betrekking tot het bestuur van bedrijven en andere entiteiten waarin wordt geïnvesteerd.

Er is geen universele standaardindeling van ESG-criteria. In onderstaande tabel is een aantal voorbeelden opgenomen.

Milieu (Environmental)	Sociaal	Bestuurscriteria (Governance)
Klimaatverandering Uitputting van hulpbronnen Afval en vervuiling	Mensenrechten Moderne slavernij Kinderarbeid	Omkoping en corruptie Beloning van (top)management Structuur en diversiteit van de Raad van Bestuur
Biodiversiteit	Consumentenrechten	Governancestructuur van de organisatie
Ontbossing	Arbeidsvoorwaarden	Risicomanagement Belastingstrategie

De Europese Unie als Europese en mondiale aanjager van duurzaamheid

Het Sustainable Finance Action Plan (SFAP) is de reactie van de EU (2018) op het Parijs Akkoord (2015) met betrekking tot de ambitie van de EU om in 2050 klimaatneutraal te zijn. SFAP beoogt bedrijven, investeerders en beleidsmakers inzicht te geven in welke economische activiteiten als duurzaam beschouwd worden zodat gericht en effectief kan worden geïnvesteerd in het verduurzamen van de Europese economie. Aanvullend heeft de EU in 2019 de EU *Green Deal* gepubliceerd. De EU Green Deal is gericht op het verbeteren van het welzijn van mensen. De doelstelling is Europa klimaatneutraal te maken, met als uitgangspunt dat het beschermen van het natuurlijke ecosysteem goed is voor mensen, de planeet en de economie. De EU Green Deal richt zich ook tot bedrijven zelf.

SFAP en de EU Green Deal hebben tot wet- en regelgeving geleid met als doel:

1. De economie te verduurzamen via de financiële sector.
2. Meer langetermijndenken bij bedrijven te stimuleren.

Eén van de fundamenten van de EU Green Deal betreft de EU taxonomie, die bedrijfsactiviteiten indeelt naar duurzaam en niet-duurzaam. Er bestaat reeds een EU taxonomie voor 'Milieu', terwijl de taxonomie voor 'Sociaal' nog in ontwikkeling is. Europese regelgeving, zoals de Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR) en de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) maken gebruik van de basis zoals deze is neergezet in de EU taxonomie.

Op mondiaal niveau is de rol van de UN noemenswaardig. In hetzelfde jaar dat het Parijs Akkoord werd gelanceerd, lanceerde de UN haar eigen [duurzaamheidsagenda](#). Hierin riep zij op tot een voor huidige en toekomstige generaties duurzaam ontwikkelingsmodel, om armoede te verminderen en het leven van mensen wereldwijd te verbeteren. De ontwikkeling van een meer duurzame globale economie beoogt de uitstoot van broeikasgassen, die verantwoordelijk zijn voor klimaatverandering, te reduceren. Derhalve riep de UN de internationale gemeenschap op om zowel de Sustainable Development Goals (SDG's) als de doelstellingen uit het Parijs Akkoord na te streven.

De rol van de actuaris

Diverse regelgevingen zijn inmiddels van toepassing op financiële instellingen zoals banken, verzekeraars en pensioenfondsen. Dit heeft impact op de (financiële) rapportages die deze instellingen moeten opstellen. Maar ook op andere aspecten, zoals vermogensbeheer en underwriting heeft het impact.

De Commissie Duurzaamheid van het Koninklijk Actuarieel Genootschap (AG) heeft de mogelijke rol van de actuaris in dit brede onderwerp besproken. Haar conclusie is dat de competenties van de actuaris op veel vlakken van nut kunnen zijn met betrekking tot duurzaamheid. Om actuarissen meer handvatten te geven, heeft de commissie een werkgroep ingesteld om te inventariseren welke initiatieven en wet- en regelgeving er al zijn. De werkgroep geeft in dit document een overzicht van de belangrijkste wet- en regelgeving met een focus op financiële instellingen in Nederland en Europa. De analyse van de werkgroep heeft grotendeels plaatsgevonden gedurende de 2^e helft van 2022. Ontwikkelingen en nieuwe publicaties hierna zijn niet meegenomen in de analyse en kunnen in een mogelijk vervolgonderzoek of in een update van dit document worden meegenomen.

Wat de werkgroep bewust buiten scope houdt / eventuele vervolgstappen

De werkgroep legt de focus, zoals in de opdracht verwoord, op wet- en regelgeving en richtlijnen en heeft daar een overzicht van gemaakt. Er is getracht een zo volledig mogelijke inventarisatie te maken. Gezien de snelheid waarmee nieuwe ontwikkelingen op dit gebied zich voordoen, kan niet worden voorkomen dat onderwerpen niet of onvoldoende uitgewerkt zijn. Op basis van de inventarisatie, gecombineerd met de resultaten uit de werkgroep met betrekking tot de langetermijnsenario's, kan worden

besloten tot vervolgstappen. Deze vervolgstappen kunnen liggen op het terrein van de rol van de actuaris op het gebied van:

- Onverzekerbaarheid van risico's en de rol van verzekeraars.
- Impact investeren en impact verzekeren.
- Dilemma's zoals 'greenwashing'.
- Sociale taxonomie en verdere ontwikkeling op de S van ESG.
- *Net zero commitments* en hoe een *net zero plan* op te stellen.
- De overwegingen ten opzichte van winstgevendheid van een verzekeraar en tegelijkertijd het nakomen van afgegeven commitments.

Feedback vanuit de actuariële beroepsgroep

De werkgroep realiseert zich dat duurzaamheid/ESG een zeer breed onderwerp is, waar de ontwikkelingen elkaar in hoog tempo opvolgen. De werkgroep ontvangt daarom graag feedback vanuit de beroepsgroep, om mogelijk eind 2023 een geactualiseerde versie uit te brengen en waarin nieuwe ontwikkelingen in de markt op het gebied van ESG in kaart zijn gebracht.

2

Opdracht en structuur van het document

2.1 Opdracht van de Commissie Duurzaamheid

Het bestuur van het AG heeft een permanente Commissie Duurzaamheid ingesteld met als aandachtsgebied alle duurzaamheidsaspecten die het actuariële werkveld raken. Juist omdat duurzaamheidsvraagstukken en -verplichtingen in toenemende mate het actuariële werkveld raken, stelt de commissie zich tot doel het bestuur en de leden van het AG hierover te adviseren en te informeren over en te ondersteunen bij:

- Het vervullen van een ondersteuning- en adviesfunctie bij beleids- en uitvoeringsvraagstukken waar het duurzaamheid in het actuarium betreft, zowel binnen de vereniging als daarbuiten.
- Het signaleren en monitoren van duurzaamheidsontwikkelingen en -trends.
- Het (laten) organiseren van relevante bijeenkomsten.
- Het (laten) opstellen van concrete deliverables (bijvoorbeeld: leidraden, Best Practices) om hiermee de beroepsgroep te faciliteren.
- Het AG een gesprekspartner te laten zijn in duurzaamheidsdiscussies.
- Hierbij in voorkomende gevallen aanspraak te kunnen maken op een commissiebudget.

Om invulling te geven aan de doelstellingen heeft de commissie 3 werkgroepen ingesteld:

- Inventarisatie wet- en regelgeving.
- Langetermijnsceario's.
- Excursies organiseren.

Dit document betreft de inventarisatie genoemd bij de eerste bullet. Deze inventarisatie is uitgevoerd door de hierboven genoemde werkgroep. De opdrachtformulering aan de werkgroep luidt:

"Inventariseer, vanuit wetgevend en toezichthouder oogpunt, welke ontwikkelingen het actuariële werkveld zullen raken. Neem daarvoor een tijdshorizon van ten minste 3 jaar en neem daarbij nationale én internationale wetgeving in ogenschouw (bronnen: TCFD, NGFS, EU taxonomie, Consulting Papers van EIOPA). Vat deze inventarisatie samen in een document of presentatie en neem daarbij ook eigen ideeën voor verdere ontwikkeling vanuit genoemd oogpunt mee."

2.2 Structuur document

De werkgroep heeft besloten de diverse wet- en regelgeving te verdelen in 3 clusters, zodat dit document de meeste actuarissen relatief snel op weg kan helpen met de ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid. De gekozen clusters zijn:

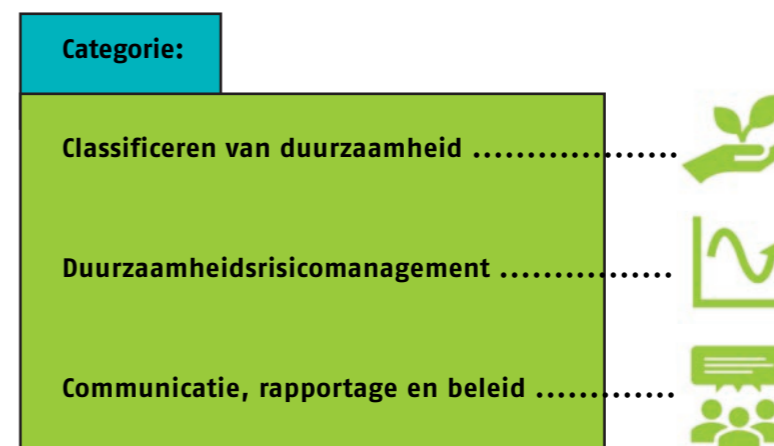
- Wet- en regelgeving.
- Internationale richtlijnen.
- Nationale richtlijnen.

Het verschil tussen wet- en regelgeving en richtlijnen is dat richtlijnen door beroepsverenigingen, brancheorganisaties, toezichthouders, inter- en/of non-gouvernementele organisaties worden opgelegd en niet door de wetgever. Richtlijnen die vanuit de toezichthouder komen, worden ook beschouwd als (lagere) regelgeving.

Hieronder is schematisch weergegeven welke wetten, regels en richtlijnen worden uitgewerkt in de appendices 5 (Wet- en Regelgeving), 6 (Internationale Richtlijnen) en 7 (Nationale Richtlijnen) van dit document.

Wet- en Regelgeving	Internationale Richtlijnen	Nationale Richtlijnen
<ul style="list-style-type: none"> • SFDR <i>Sustainable Financial Disclosure Regulation</i> • EU Taxonomie • Solvency II • NFRD <i>Non-Financial Reporting Directive</i> • CSRD <i>Corporate Sustainability Reporting Directive</i> • CSDDD <i>Corporate Sustainability Due Diligence Directive</i> • SRD II / Wft <i>Shareholders Rights Directive</i> <i>WFT Wet Financieel Toezicht</i> • ESRS <i>European Sustainability Reporting standard</i> • MIFID II <i>Markets in Financial Instruments Directive II</i> • IDD <i>Insurance Distribution Directive</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • UNGPs <i>Guiding Principles on Business and Human Rights</i> • OECD Guidelines <i>Guideline Responsible Business Conduct For Institutional Investors</i> • UNGC <i>UN Global Compact</i> • UN PRI <i>Principles of Responsible Investment</i> • UN SDGs <i>Sustainable Developments Goals</i> • PCAF <i>Partnership for Carbon Accounting Financials</i> • CTB / PAB <i>Climate Transition Benchmark / Paris-aligned Benchmark</i> • PSI <i>Principles Sustainable Investments</i> • NZIA <i>Net Zero Insurance Alliance</i> • TCFD <i>Taskforce on Climate-related Financial Disclosures</i> • TNFD <i>Taskforce on Nature-related Financial Disclosures</i> • IFRS S2 <i>International Financial Reporting Standards Climate-Related Disclosures</i> • SBTI <i>Science Based Targets Initiative</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Nederlandse Stewardshipcode • IMVO-convenant verzekeringssector <i>inclusief Code duurzaam beleggen en Gedragscode Verzekeraars</i> • IMVB-convenant pensioenfondsen • Gids voor de beheersing van klimaat- en milieurisico's (DNB)

Om de lezer snel een beeld te geven van het doel van een specifieke wet of richtlijn, gebruiken wij de volgende indeling:

In onderstaande tabel staat een overzicht per categorie van de relevante wet-, regelgeving en richtlijnen gegeven die in de appendices uitvoeriger worden toegelicht.

Uitgevende instantie	Classificeren van duurzaamheid	Duurzaamheidsrisicomanagement	Communicatie, rapportage en beleid
Europese Richtlijn	EU taxonomie, CTB, PAB	SFDR, CSRD	SFDR, NFRD, CSRD, CSDDD, SRD II, ESRS, MIFID II, IDD
EIOPA / DNB		Solvency II, ORSA, DNB Gids voor beheersing klimaat- en milieurisico's	
UN	UNGP's, UNGC, UN PRI, SDG's	UNEP FI PSI	
OECD	OECD Guidelines		
NGO	PCAF, Nederlandse stewardshipcode, IMVO- en IMVB Convenant		NZIA, TCFD, TNFD, IFRS 52, SBTi

In hoofdstuk 3 wordt ingegaan op de wijze waarop het bedrijfsmodel van een verzekeraar wordt geraakt door duurzaamheid/ESG. Er wordt aandacht besteed aan:

- De invloed van duurzaamheidsthema's op de strategie en het bedrijfsmodel van verzekeraars.
- De mogelijke rol van de actuaris.

Tot slot delen we in hoofdstuk 4 onze conclusies en aanbevelingen.

3

Bedrijfsmodel en operaties van de verzekeraar die worden geraakt door ESG

Op basis van het overzicht van alle regelgeving die van toepassing is op het gebied van duurzaamheid en de bredere initiatieven die in de markt lopen, is het mogelijk de invloed van deze ontwikkeling vast te stellen op het bedrijfsmodel en de operaties van verzekeraars, inclusief de belangrijkste processen die beïnvloed worden. Deze invloed zal veelal vergelijkbaar zijn voor pensioenfondsen, alsmede voor vermogensbeheerders voor wat betreft de ontwikkelingen die beleggingen raken.

Het bedrijfsmodel en de operaties van verzekeraars kunnen we onderverdelen in de volgende domeinen:

- 1 Strategie en bedrijfsmodel
- 2 Governance en organisatie
- 3 Productontwikkeling en productbeheer, inclusief pricing
- 4 Financiën, rapportages en verslaglegging
- 5 Vermogensbeheer
- 6 Risicomanagement
- 7 Datamanagement
- 8 Compliance
- 9 Informatietechnologie
- 10 Communicatie en Stakeholdermanagement

In de volgende paragrafen worden voor elk domein de invloeden geschetst.

3.1 Strategie en bedrijfsmodel

Verschillende regelgevingstandaarden hebben een koppeling naar de strategie en het bedrijfsmodel van de verzekeraar. Dit komt onder andere naar voren in de [CSRD](#), [CSDDD](#) en de bijbehorende standaarden vanuit de [ESRS](#). Hierbij wordt gevraagd naar hoe de strategie en het bedrijfsmodel omgaan met duurzaamheidsinvloeden, -risico's en -kansen. Daarbij wordt bijvoorbeeld ook gevraagd om een toelichting te geven hoe het bedrijf waarde creëert voor al haar stakeholders op basis van de strategie en het bedrijfsmodel.

Verder vraagt de CSRD dat de onderneming een assessment uitvoert van alle materiële duurzaamheidsimpacts, de risico's en kansen, inclusief degene die geprioriteerd worden en direct worden gemonitord door de hoogste governance body binnen de organisatie.

In het [IMVO / IMVB convenant](#) en de *gedragscode verzekeraars* zijn de kernwaarden vastgelegd die de basis vormen voor het maatschappelijk verantwoordelijk ondernemen van verzekeraars. De gedragscode laat ruimte voor een eigen identiteit van verzekeraars van waaruit invulling gegeven wordt aan een bedrijfsvisie betreffende de maatschappelijk rol van de verzekeraar.

Het management zal derhalve een ambitieniveau dienen te definiëren met betrekking tot de eigen impact van de bedrijfsactiviteiten op de wereld. Eén centraal ambitieniveau helpt bij het maken van consistent beleid met betrekking tot producten, voorzieningen, beleggingen en de bedrijfsvoering zelf. Door een ambitieniveau te definiëren, wordt voorkomen dat een duurzaamheidsvraagstuk steeds opnieuw gewogen wordt. Ook het omgaan met vraagstukken die volgen uit nieuwe wetgeving wordt hierdoor een stuk eenvoudiger.

Er is een ontwikkeling in de markt dat partijen de Sustainable Development Goals ([SDG's](#)) als kapstok gebruiken bij het (her)definiëren van hun ambitie en strategie en tevens ESG hierin integreren. Hierbij worden de SDG's als leidraad gebruikt en worden specifieke key performance indicatoren (KPI's) gedefinieerd, die het bedrijf wil gebruiken om concrete doelstellingen te zetten.

Een belangrijk vraagstuk bij de strategie en het bedrijfsmodel is de zogenaamde 'dubbele materialiteit'. Hieronder wordt verstaan dat er niet alleen vanuit de verzekeraar wordt gekeken naar de invloed van bijvoorbeeld het klimaat op de bedrijfsvoering (extra schade als gevolg van overstroming bijvoorbeeld), maar ook naar de impact van de eigen organisatie van binnen naar buiten toe. Inzicht is vereist in de impact van de bedrijfsactiviteiten (bijvoorbeeld het verzekeren van particulieren of bedrijven of het beleggen in bepaalde bedrijven) op de samenleving en het klimaat. De [Solvency II](#)-wetgeving vraagt nu al aan verzekeraars om inzichtelijk te maken wat de impact van beleggingen is (artikel 275 bis van de gedelegeerde verordeningen, onderdeel van het Prudent Person Principle). Overigens is er (nog) geen regelgeving die eisen stelt aan de impact.

Een strategische keuze is ook de commitments die verzekeraars hebben afgegeven in het kader van de CO₂-reductie voor de komende jaren, onder andere vanuit Net Zero Insurance Alliance ([NZIA](#)). Om deze commitments te kunnen realiseren, zijn verzekeraars verplicht een net zero plan op te stellen, dat uiteenzet hoe aan de commitments kan worden voldaan. De UN heeft [net zero](#) als volgt gedefinieerd:

"Net zero betekent het maximaal verminderen van de uitstoot van broeikasgassen, waarbij de resterende emissies worden ge-offset."

Eén van de manieren om een net zero plan op te stellen, is door gebruik te maken van de methodiek zoals neergezet door het Science Based Targets initiatief (SBTi). Het SBTi geeft bedrijven een leidraad hoe ze hun emissies kunnen verlagen, om in lijn met de doelstellingen van het Parijs Akkoord te komen.

Breder kijkend dan slechts de regelgeving, kunnen verzekeraars overwegen een breed transitieplan te definiëren, waarbij het bedrijf uiteenzet op welke manier het gehele bedrijf de transitie door zal gaan naar een meer duurzame economie en maatschappij, waarbij alle facetten van het bedrijfsmodel en de operaties worden meegenomen.

3.2 Governance en organisatie

De CSRD en CSDDD vragen organisaties informatie over de governance en organisatie met betrekking tot duurzaamheid te verstrekken. Derhalve dient binnen de verzekeraar te worden nagedacht over hoe de governance en organisatie eruit komt te zien als het gaat om alle nieuwe regelgeving vanuit de duurzaamheidsagenda en alles wat daarbij komt kijken.

Vanuit de bestaande governance richtlijnen onder Solvency II en de in Q4 2022 door DNB ter consultatie gepubliceerde 'Gids voor de beheersing van klimaat- en milieurisico's' zal nu ook duurzaamheid als onderwerp beschouwd dienen te worden.

De CSDDD creëert een corporate due diligence verantwoordelijkheid. Een centraal element van deze verantwoordelijkheid betreft het identificeren, en vervolgens mitigeren van negatieve mensenrechten- en milieu-impacts van de bedrijfsactiviteiten, de dochterondernemingen en de supply chain van de organisatie. Daarnaast dienen bepaalde grote ondernemingen een plan op te stellen om te garanderen dat hun beleidsmodel en strategie aansluit bij het beperken van wereldwijde opwarming tot maximaal 1,5°C in lijn met het Parijs Akkoord. Directeuren krijgen hierbij incentives om bij te dragen aan duurzaamheidsdoelen en aan klimaatveranderingsmitigatiedoelen.

De corporate due diligenceverantwoordelijkheid onder de CSDDD betreft het opzetten en overzien van de implementatie van due diligenceprocessen en het integreren van due diligence in de bedrijfsstrategie. Daarnaast dient de directie ook mensenrechten, klimaatverandering en klimaatimplicaties mee te wegen in de besluitvorming. Dit zal een fundamentele wijziging zijn ten opzichte van de huidige verantwoordelijkheden van de verantwoordelijke directie.

3.3 Productontwikkeling en productbeheer, inclusief pricing

Er zijn meerdere aanleidingen voor verzekeraars om goed naar de eigen verzekeringproducten te kijken:

- Aanvullende vereisten vanuit de Insurance Distribution Directive (IDD).
- Identificatie van nieuwe risico's op het gebied van duurzaamheid, en hoe deze dienen te worden vertaald naar de pricing van producten.

- Bewustwording rond verzekerde emissies van een verzekeraar, in hoeverre verzekeraars bepaalde partijen nog willen verzekeren, en zo ja tegen welke prijs.
- Evaluatie van de huidige productvoorwaarden, en wanneer welk risico wel of niet gedekt is.
- Pricing van nieuwe technologie die gebruikt wordt door consumenten en bedrijven (bijvoorbeeld zonnepanelen, zelfrijdende objecten in de agrarische sector)

Vanuit de Solvency II Directive amendement alsmede vanuit de IDD gelden product- toezicht- en governancevereisten zodanig dat uitgevers van verzekeringproducten, duurzaamheids- gerelateerde doelstellingen van klanten zullen moeten meenemen in de productgoedkeurings- en producttestprocessen voor elk verzekeringproduct, evenals in hun doelmarktidentificatieprocessen en distributiekanaalen. Dit heeft voor verzekeraars geresulteerd in compliancevereisten – (over IDD moeten verzekeraars richting de toezichthouder rapporteren) – alsmede in structurele aandacht voor welke kansen er zijn in de markt op het gebied van duurzaamheid in de gevoerde verzekeringproducten.

Voorbeelden hiervan zijn:

- In de algemene voorwaarden de eis opnemen dat de verzekeringsnemer een duurzame bedrijfsvoering voert. Zo kan de verzekeraar de door de CSRD verplicht gestelde duurzaamheidsrapportages van de verzekeringsnemer analyseren en op basis daarvan een op- of afslag op de premie toepassen.
- Productkenmerken voeren die verzekeringsnemers stimuleren om de risico's van klimaatveranderingen te mitigeren. Denk aan lagere premies bij innovatief en verbeterd glas in de glastuinbouw.

Ook het eigen ambitieniveau van de verzekeraar, betreffende de mate waarin de verzekeraar een bijdrage wil leveren aan een meer duurzame samenleving, heeft invloed op de productontwikkeling. Verzekeringproducten voorzien immers in een maatschappelijke behoefte door het delen van risico's. Klimaatverandering en de transitie naar een duurzame economie levert voor bedrijven en particulieren nieuwe risico's op, waarbij verzekeraars als risicodragers een rol spelen. Zo heeft een verzekeraar de keuze om het verhoogde brandrisico van zonnepanelen te vertalen naar wel of geen opslag op de premie. Indien geen gedifferentieerd tarief wordt gehanteerd, vindt indirect subsidie plaats ten behoeve van de verzekeraar van meer duurzame risico's.

Een ander voorbeeld van een duurzame productontwikkeling is circulair schadeherstel. Dit wordt gestimuleerd door de Stichting Duurzaam Herstel en Stichting Duurzaam Repareren. Indien meer verzekeraars dit soort initiatieven overnemen in de productvoorwaarden, ontstaat er voor schadeherstelbedrijven een efficiënter proces waardoor een steeds groter deel van de schades circulair hersteld kan worden. Samenwerking binnen de sector met betrekking tot duurzame initiatieven is wenselijk.

Ook door middel van het acceptatiebeleid kan een verzekeraar invulling geven aan de eigen duurzame strategie. Verzekeraars kunnen bijvoorbeeld bepaalde bedrijven uitsluiten voor een verzekering dan wel engagement toepassen.

3.4 Financiën, rapportages en verslaglegging

De meeste regelgeving waarnaar wordt verwezen in dit document, heeft een rapportagecomponent. Denk hierbij aan de [TCFD](#), [CSRD](#), [EU taxonomie](#), [NFRD](#) en [SFDR](#). Dit vraagt om een reeks nieuwe rapportages die binnen Financiën kunnen worden belegd.

Daarnaast zal Financiën tevens een rol kunnen spelen bij het monitoren van de interne KPI's die binnen de organisatie worden gedefinieerd op het gebied van duurzaamheid, als onderdeel van de interne managementrapportages.

Verder dienen robuuste controles te worden ingebouwd voor de gehele set aan niet-financiële data die gerapporteerd zal gaan worden. Deze informatie is ook essentieel voor de eigen ESG-rating van de verzekeraar.

De Europese Centrale Bank heeft aangekondigd kapitaalvereisten voor banken met betrekking tot ESG-risico's binnen de 1e pilaar van Basel III te overwegen. Een vergelijkbare ontwikkeling kan volgen voor verzekeraars, waarbij [Solvency II](#) verder aangepast kan gaan worden, waarbij rekening wordt gehouden met ESG-risico's, zoals fysieke risico's, waaronder verzwarende van natuurlijk catastroferisico, alsmede transitierisico (verder geïntegreerd in de marktrisicomodule). Hierop voortbordurend zou een verzekeraar met een intern model moeten overwegen in hoeverre ESG-risico's dienen te worden geïntegreerd in het interne model. Overigens zijn deze ontwikkelingen nog in een embryonale fase, het is momenteel (voorjaar 2023) niet te zeggen of en wanneer ESG-gerelateerde kapitaaleisen gesteld gaan worden.

3.5 Vermogensbeheer

Vermogensbeheer wordt op verschillende manieren geraakt door de ontwikkelingen op duurzaamheidsgebied. Bij investeringsbeslissingen zullen klimaatrisico's (fysieke, transitie- en litigatie risico's) – die zich meer en meer zullen gaan manifesteren – steeds bewuster meegewogen worden. Daarbij maken deze factoren onderdeel uit van het pricing- en waarderingsproces van beleggingen. Vermogensbeheer dient zich derhalve bewust te worden van de transitiepaden en bijbehorende risico's (op sector- en sub-sectorniveau) van de partijen waarin ze beleggen. Hierbij is er tevens een sterke link naar het net zero plan van de verzekeraar, waarbij beleggingen een belangrijke bijdrage hebben op de totale voetafdruk van de verzekeraar. De mogelijke transitiepaden van sectoren waarin wordt belegd (alsmede waarin wordt verzekerd) geven inzicht in de haalbaarheid van het net zero plan van de verzekeraar.

Ook nieuwe wettelijke vereisten zijn van invloed op de inrichting van het beleggingsproces.

- De [SFDR](#) vraagt voor bepaalde beleggingsproducten een classificatie naar artikel 6, 8 en 9 producten, ook wel aangeduid als grijs-, lichtgroen of donkergroen. Hiervoor dient een proces te worden ingericht, zodat dit in overeenstemming met de EU Taxonomie gerapporteerd kan worden, met daarbij de nodige interpretatievraagstukken die intern gedocumenteerd dienen te worden.
- Voor [MIFID II](#) geldt dat vanaf augustus 2022 de geschiktheidstoets die wordt uitgevoerd door partijen die zich bezighouden met beleggingsadvies en

vermogensbeheer, uitgebreid is met de duurzaamheidsvoorkeuren van de beleggende klant. Hierbij dient de klant vooraf geïnformeerd te worden over hoe duurzaam het beleggingsproduct is waar hij mogelijk in gaat beleggen.

- De [Solvency II](#) Directive amendement stelt dat verzekeraars de duurzaamheidsvoorkeuren van klanten dienen mee te nemen binnen het vermogensbeheer.

De mate waarin duurzaamheid in de strategie en het beleid van een verzekeraar is opgenomen, zal zich vertalen in het Maatschappelijk Verantwoord Beleggingsbeleid (MVB) van de verzekeraar. Ontwikkelingen hierbij zijn:

- Verzekeraars dienen te voldoen aan de Code duurzaam beleggen (onderdeel van het [IMVO Convenant](#)) van het Verbond van Verzekeraars.
- Vanuit de gefinancierde emissies en het (eventuele) net zero transitie plan van de verzekeraar, dient vermogensbeheer rekening te houden met de CO₂-emissie van beleggingen. Ook moet de verzekeraar overwegen welke beleggingen wel worden opgenomen in de beleggingsportefeuille, en welke niet. Hierbij speelt de afweging tussen engagement (het actief in gesprek gaan met de tegenpartij waarin wordt belegd) en divestment (het afstoten van een belegging, indien er onvoldoende wordt gedaan door het bedrijf in kwestie aan duurzaamheidsthema's).
- Als onderdeel van de [EU Sustainable Finance Action Plan](#) zijn (minimum) standaarden ontwikkeld voor twee EU-klimaat benchmarks, te weten [CTB](#) en [PAB](#). In de markt worden beleggingsproducten aangeboden die aansluiten bij deze ESG-benchmarks. Het voeren van deze benchmarks is (nog) vrijwillig.
- Verzekeraars lopen het risico op imagoschade als gevolg van 'greenwashing' of slechte publiciteit door beleggingen in landen/sectoren/bedrijven die in de publieke opinie als niet belegbaar (kunnen) worden gezien, denk hierbij aan beleggingen in dictatoriale regimes, tabak, wapens en fossiele industrie. Het beleid en de verantwoording van het beleggingsbeleid wordt door steeds meer stakeholders gevolgd, waarbij ook regelmatig de publiciteit wordt gezocht.

Impactinvesteringen die een maatschappelijk probleem adresseren, hebben een gunstig effect op de risico's voor de samenleving in zijn geheel en daarmee ook op de toekomstige schadelast van verzekeraars.

3.6 Risicomanagement

De afdeling risicomanagement bij een verzekeraar wordt op de volgende manieren geraakt door duurzaamheid:

- De aangepaste [Solvency II](#) Delegated Regulations of gedelegeerde verordeningen stellen dat:
  - o De risicomanagementfunctie dient opdoemende risico's en duurzaamheidsrisico's te onderkennen en te beoordelen.
  - o Het advies van de actuariële functie moet conclusies en aanbevelingen bevatten over het effect van duurzaamheidsrisico's.
  - o Het beloningsbeleid dient informatie te bevatten over de vraag hoe in dat beleid de integratie van duurzaamheidsrisico's in het risicomanagementsysteem in aanmerking wordt genomen.
- Verder stellen DNB en EIOPA dat verzekeraars rekening moeten houden met klimaatgerelateerde risico's in de Own Risk and Solvency Assessment ([ORSA](#)).

- De [CSRD](#) vraagt om scenarioanalyses van klimaatrisico's. Hierbij dienen verschillende transitiepaden meegenomen te worden. Een voorbeeld betreft de NGFS-scenario's ([NGFS Scenarios Portal](#)).
- Deze ontwikkelingen vragen dat in de risicomanagementcyclus van de verzekeraar duurzaamheidsrisico's worden geïntegreerd (niet alleen klimaatrisico, maar ook biodiversiteit, en de risico's met betrekking tot het aspect 'sociaal'). Dit gaat van identificatie, naar meting, management en monitoring van de risico's.
- Vanuit onderwriting van verzekeringsproducten moeten duurzaamheidsrisico's geïntegreerd worden in het beleid en de standaarden, alsmede het pricing proces. Zie voor meer details § 3.3.
- De Solvency II Actuariële functiehouders heeft vanuit de [Solvency II](#)-richtlijnen de taak een oordeel te geven over de adequaatheid van de voorziening, de solvabiliteitspositie van de verzekeraar, alsmede de pricing en onderwriting van de verzekeraar. Op al deze terreinen zullen duurzaamheidsrisico's nadrukkelijker een rol gaan spelen en meegenomen dienen te gaan worden in de overweging.

Actuarissen kunnen een nadrukkelijke rol spelen bij de ontwikkeling van nieuwe klimaatrisicomodellen en scenarioanalysemodellen, die tevens gevalideerd dienen te worden. Ook dient de actuariële beroepsgroep zich te buigen over de rol van de actuariële functiehouders met betrekking tot Solvency II en op welke manier deze invulling kan geven aan duurzaamheidsrisico's binnen zijn werkveld.

3.7 Datamanagement

Vanuit het oogpunt van datamanagement komt een aantal duurzaamheidsaspecten bij elkaar:

- De verzekeraar zal nieuwe data nodig hebben om te kunnen voldoen aan de nieuwe rapportagestandaarden die van kracht worden. Denk hierbij bijvoorbeeld aan data van Waterschappen of Meteorologische data.
- Tevens is het belangrijk dat binnen de verzekeraar op een consistente wijze wordt omgegaan met duurzaamheidsdata, en dat deze op een consistente manier binnen de organisatie wordt gebruikt, om inconsistenties (en mogelijk zelfs greenwashing) tegen te gaan.
- Datamanagement zal direct dan wel indirect met nieuwe dataleveranciers in gesprek moeten, om vast te stellen op welke manier de aanvullende data die benodigd zijn, vanuit duurzaamheidsoogpunt beschikbaar kan worden gemaakt.
- Datamanagement zal datakwaliteitsstandaarden dienen te hanteren op de nieuwe duurzaamheidsdata die gebruikt gaat worden voor verschillende doeleinden, dan wel dienen af te dwingen bij de verschillende afdelingen binnen de verzekeraar.
- ESG-data is in de markt (tegen betaling) beschikbaar.

Verzekeraars kunnen ook een maatschappelijk bijdrage leveren in de transitie naar een duurzame economie door de aanwezige kennis over het verwerken en modelleren van data met betrekking tot klimaat- en transitierisico's maatschappelijk te delen. Dit kan leiden tot nieuwe proposities voor zakelijke klanten.

3.8 Compliance

De afdeling compliance heeft een belangrijke taak bij het bevorderen van en het toezien op een integere en beheerste bedrijfsvoering, waaronder de naleving van wet- en regelgeving en het voldoen aan interne normen en beleid.

Compliance heeft met betrekking tot duurzaamheid dan ook een duidelijke rol in het bijhouden van het totale overzicht op het gebied van nieuwe ESG-regelgeving en standaarden die relevant zijn voor de verzekeraar en het toezien op de naleving hiervan. Daarnaast zien we voor compliance ook een rol in het creëren van bewustwording over de naleving van de regels en het stimuleren van de naleving van wet- en regelgeving en interne normen en beleid door middel van advisering.

Controle op een adequate beheersing van compliancerisico's met betrekking tot ESG kan worden ingeregeld door dit te betrekken in het compliance risicomanagementraamwerk. Dit kan worden vormgegeven door het uitvoeren van specifieke onderzoeken en afspraken te maken over verbeterpunten en het formuleren van acties. Tot slot is er voor compliance een belangrijke rol in het coördineren van contacten met externe toezichthouders omtrent ESG-compliance en het samenbrengen van de diverse informatie hierover binnen de verzekeraar.

3.9 Informatietechnologie

Voor de afdeling IT ligt er een uitdaging én een kans om alle nieuwe processen, die binnen de verzekeraar moeten worden ingericht, met technologie te faciliteren. Daarbij zal onder andere de CO₂-emissie van de IT-systemen en dataservers geëvalueerd kunnen worden. Dit kan dan onderdeel worden van het net zero transitieplan als onderdeel van de scope 1 en scope 2 emissies van de organisatie.

3.10 Communicatie en Stakeholdermanagement

Vanuit een duurzaamheidsperspectief wordt communicatie naar alle verschillende stakeholders belangrijker. Waar eerst een selecte groep mensen kennisnam van de disclosures van financiële instellingen, zal nu een grotere groep stakeholders hier kennis van gaan nemen.

De communicatie van verzekeraars met betrekking tot duurzaamheid wordt door een groot aantal partijen nauwlettend gevolgd en beoordeeld, denk aan [VBDO](#), de [Eerlijke Verzekeringwijzer](#), het [IMVO-convenant](#) en diverse actiegroepen. Een veelgehoorde kritiek is dat het klimaatbeleid van verzekeraars achterblijft. Derhalve is transparanter communiceren op grond van wet- en regelgeving alleen niet voldoende, verzekeraars dienen ook actief de dialoog op te zoeken met stakeholders, zoals klanten, NGO's en de media over duurzaamheid. De verkregen input is vervolgens weer input voor de evaluatie van de strategische keuzes.

4

Conclusies en Aanbevelingen

De werkgroep concludeert dat er al veel documentatie over klimaat, ESG en andere onderwerpen over duurzaamheid is. Wet- en regelgeving is steeds meer ontwikkeld net als richtlijnen. Deze regels zijn bedoeld voor financiële instellingen, maar ook voor alle andere bedrijven.

De werkgroep heeft de volgende aanbevelingen aan de commissie Duurzaamheid van het AG, met mogelijkheden voor vervolgacties en vervolgonderzoek op het gebied van ESG:

- Update dit document jaarlijks om de actuariële beroepsgroep op de hoogte te houden van recente ontwikkelingen op het gebied van de ESG-agenda.
- Verder uitwerken wat de rol van de actuaaris kan worden in het ESG-debat, zowel binnen de sector als breder maatschappelijk (onverzekerbaarheid van risico's).
- Het ontwikkelen van een leidraad (good practice document) voor de actuariële beroepsgroep met betrekking tot ESG-ricomanagement.
- Het ontwikkelen van een leidraad (good practice document) voor de actuariële beroepsgroep met betrekking tot klimaatrisico-scenarioanalyse, en in het verlengde hiervan biodiversiteitsrisico-scenarioanalyse.

- Het ontwikkelen van een leidraad 'Integratie van duurzaamheidsrisico's in het werkveld van de Solvency II Actuariële Functiehouder'.
- Het ontwikkelen van een leidraad 'Integratie van duurzaamheidsrisico's in de onderwriting en pricing van verzekeringsproducten'.
- De uitrol van een trainingscurriculum op het gebied van ESG toegespitst op actuarissen om het kennisniveau van de Nederlandse actuariële gemeenschap te verhogen, en het integreren van ESG in het opleidingscurriculum tot actuaaris.
- Inventarisatie van mogelijke samenwerkingen tussen het AG en andere instellingen die actief zijn op het gebied van duurzaamheid. Voorbeeld hiervan kan zijn het meten van klimaatrisico's.

De actuariële beroepsgroep kan een rol spelen bij de educatie van de financiële sector op het gebied van ESG en de bijbehorende risico's, hoe deze gekwantificeerd kunnen worden, en wat dit vervolgens betekent, en kan worden gebruikt om beleid te vormen. Hierbij is het belangrijk om het kennisniveau binnen de financiële sector op het gebied van ESG te verhogen en Permanente Educatie-sessies te organiseren voor onze eigen beroepsgroep en mogelijk ook breder.

Hierbij kan het Institute and Faculty of Actuaries (IFOA) in het Verenigd Koninkrijk een voorbeeld voor het AG zijn. De IFOA is zichtbaar op het raakvlak van duurzaamheid en het actuariële vakgebied. Zo informeert de Sustainability Board actuarissen op verschillende manieren over duurzaamheid door wekelijkse nieuwsbrieven, updates op LinkedIn, maar ook door het doen van onderzoek. Over de jaren zijn er diverse 'practical guides' gepubliceerd voor actuarissen werkzaam op het gebied van risicomanagement, pensioen, leven- en schadeverzekeringen. Op dit moment wordt onderzoek gedaan naar de volgende onderwerpen: biodiversiteit, eerlijkheid tussen generaties en net-zero en de implicaties voor beleggingsportefeuilles.

Er zijn grote maatschappelijke thema's op het gebied van duurzaamheid waarbij het AG een actieve rol kan spelen:

1. Onverzekerbaarheid van bepaalde risico's, zoals overstromingsrisico's.
2. Uitputting van natuurlijke grondstoffen, en de noodzaak voor de overgang naar een circulaire economie en circulaire verzekeringen.
3. Hoe kunnen we langetermijnrisico's naar voren halen?

Actuarissen zijn experts in langetermijnprojecties maken en het inschatten van risico's. In hoeverre kan de actuariële beroepsgroep een rol spelen in het identificeren van de risico's de komende 10 tot 20 jaar en hoe kan zij toekomstige risico's beprijzen of de werkelijke prijs van producten inzichtelijk maken.

Appendix: Wet- en regelgeving

5.1 Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR)

SFDR <i>Sustainable Finance Disclosure Regulation</i>	
De SFDR verplicht financiële marktdeelnemers informatie te verschaffen over het duurzaamheidsbeleid en transparant te zijn over de uitvoering daarvan. SFDR maakt onderdeel uit van EU Sustainable Finance Action Plan (SFAP).	
Betreft	Communicatie, rapportage en beleid
Uitgevende instantie	Europese richtlijn
Wie	Financiële marktdeelnemers
Wat	De SFDR richt zich op de classificatie qua duurzaamheid (incl. sociale kenmerken) van financiële producten en het geven van inzicht in de entiteiten die deze financiële producten aanbieden. Er gelden rapportagevereisten over het proces en het beleid rondom duurzaamheid van het bedrijf dat deze financiële producten aanbiedt. Onder financiële producten vallen pensioen of vermogensproducten waarvan de uitkering gekoppeld is aan een beleggingsportefeuille, maar geen schadeverzekeringen zonder winstdeling. De rapportagevereisten geeft de consument inzicht in de wijze waarop – het duurzaam beleggingsbeleid – bijdraagt aan de zes milieudoelstellingen genoemd in de wet.
Wanneer	Level I is van kracht vanaf maart 2021. Begin april 2022 zijn de Regelgevende Technische Standaarden (RTS, level II) gepubliceerd met de exacte inhoud, methodologie en presentatie van de openbaar te maken informatie. Level II is vanaf 1 januari 2023 van kracht.
Relevante links	<ul style="list-style-type: none"> • Publications Office (europa.eu) • EUR-Lex - 32019R2088 - EN - EUR-Lex (europa.eu) • JC 2022 23 - Clarifications on the ESAs' draft RTS under SFDR (europa.eu)

5.2 EU Taxonomie

EU Taxonomie <i>Environmental</i>	
 <p>Classificatiesysteem dat inzicht geeft in welke economische activiteiten en financiële producten duurzaam zijn. EU Taxonomie maakt onderdeel uit van EU Sustainable Finance Action Plan (SFAP).</p>	
Betreft	Classificeren van duurzaamheid
Uitgevende instantie	Europese richtlijn
Wie	<p>Organisatie van openbaar belang (OOB) / Public Interest Entity (PIE)</p> <ul style="list-style-type: none"> Verzekeraar (entiteit) heeft rapportageplicht indien meer dan 500 werknemers en balanswaarde groter dan EUR 20 mln of bruto geboekte premie groter dan EUR 40 mln. Aanvullende rapportageverplichting indien financieel product van verzekeraar duurzaamheid promoot (conform artikel 8 en 9 van de SFDR).
Wat	Inzicht in ecologische duurzaamheid van (alle) belegbare bedrijven. Ecologische duurzaamheid van financieel product als optelsom van onderliggende bedrijven. Sprake van ecologische duurzaamheid indien activiteit bijdraagt aan één of meer van de zes geformuleerde milieudoelstellingen. De activiteit mag geen ernstige afbreuk doen aan een van de andere doelstellingen. Er dient voldaan te worden aan minimale standaarden (zoals OESO-richtlijn en UNGP's).
Wanneer	<p>1 januari 2022 voor twee doelstellingen (klimaatmitigatie en – adaptie)</p> <p>1 januari 2023 voor de overige vier milieudoelstellingen</p>
Relevante links	<ul style="list-style-type: none"> EUR-Lex - 32020R0852 - EN - EUR-Lex (europa.eu) EUR-Lex - 32021R2139 - EN - EUR-Lex (europa.eu) EU taxonomy: Complementary Climate Delegated Act to accelerate decarbonisation (europa.eu) Platform on Sustainable Finance - Technical Working Group - Annex: Full list of technical screening criteria August 2021 (europa.eu)

5.3 Solvency II

Solvency II	
 <p>Wijzigingen in Richtlijn 2009/138/EG en Gedelegeerde Verordening EU 2015/35 ten behoeve van de integratie van duurzaamheidsrisico's in de governance van (her)verzekeraars.</p>	
Betreft	Duurzaamheidsrisicomanagement
Uitgevende instantie	EIOPA (EU)
Wie	Europese verzekeraars vallend onder Solvency II
Wat	<ul style="list-style-type: none"> Definities van duurzaamheidsrisico, duurzaamheidsfactoren en duurzaamheidsvoorkeuren. Bij de toepassing van het "prudent person"-beginsel ook duurzaamheidsrisico's in aanmerking nemen en rekening houden met het potentiële langetermijneffect van de beleggingsstrategie en -beslissingen op duurzaamheidsfactoren in het beleggingsproces. De duurzaamheidsvoorkeuren van cliënten tot uiting brengen zoals die in het productgoedkeuringsproces in aanmerking zijn genomen. Expliciet inschatten en beheren van het risico op verlies of een ongunstige verandering in de waarde van verzekeringsverplichtingen dan wel de beleggingsportefeuille als gevolg van duurzaamheidsrisico's. De risicomanagementfunctie dient opdoemende risico's en duurzaamheidsrisico's te onderkennen en te beoordelen. Het advies van de actuariële functie moet conclusies en aanbevelingen bevatten over het effect van duurzaamheidsrisico's. Het beloningsbeleid dient informatie te bevatten over de vraag hoe in dat beleid de integratie van duurzaamheidsrisico's in het risicomanagementsysteem in aanmerking wordt genomen.
Wanneer	2 augustus 2022
Relevante links	<p>EIOPA - integratie van duurzaamheidsrisico's in de governance van (her)verzekeraars:</p> <ul style="list-style-type: none"> EIOPA-BoS-14-253_GL on system of governance_revised_clean (europa.eu) Gedelegeerde verordening 2021/1256 (21 april 2021) https://www.unpri.org/pri-blog/solvency-ii-has-some-new-sustainability-impact-requirements-and-they-matter-for-insurers/10452.article

5.4 Own Risk and Solvency Assessment (ORSA)

ORSA <i>Own Risk and Solvency Assessment</i>	
Integratie van klimaatrisico's in de ORSA (Own Risk and Solvency Assessment)	
Betreft	Duurzaamheidsrisicomanagement
Uitgevende instantie	EIOPA (EU) DNB (Nederland)
Wie	Europese verzekeraars vallend onder Solvency II
Wat	<ul style="list-style-type: none"> • Zowel EIOPA (opinion) als DNB (Q&A, good practice) hebben documentatie opgesteld over hoe klimaatrisico's kunnen worden geïntegreerd in de ORSA. • Bij de risico-identificatie wordt onderscheid gemaakt tussen fysieke en transitierisico's. • Het definiëren van klimaatscenario's op korte en op lange(re) termijn waarvan minimaal 2 op langere termijn. • Het modelleren van de vastgestelde klimaatscenario's • Rapportage als onderdeel van de reguliere ORSA.
Wanneer	Augustus 2022
Relevante links	EIOPA <ul style="list-style-type: none"> • Application guidance on climate change materiality assessments and climate change scenarios in ORSA • On the supervision of the use of climate change risk scenarios in ORSA DNB: <ul style="list-style-type: none"> • Q&A Klimaatrisico's bij verzekeraars • Good practice – Behandeling klimaatgerelateerde risico's in de ORSA

5.5 Non-Financial Reporting Directive (NFRD)

NFRD <i>Non-Financial Reporting Directive</i>	
De NFRD verplicht grote ondernemingen om te rapporteren over de impact van duurzaamheidskwesties en klimaatverandering op hun prestaties, positie en ontwikkeling (outside-in-perspectief) en over hun impact op mens en milieu (inside-out-perspectief). NFRD maakt onderdeel uit van EU Sustainable Finance Action Plan (SFAP).	
Betreft	Communicatie, rapportage en beleid
Uitgevende instantie	Europese Unie
Wie	Grote beursgenoteerde bedrijven die aan ten minste 2 van de 3 volgende criteria voldoen: <ul style="list-style-type: none"> • Een balanstotaal van €20 miljoen • Een netto omzet van € 40 miljoen • Een gemiddeld aantal werknemers gedurende een boekjaar van meer dan 500
Wat	De NFRD verplicht grote beursgenoteerde bedrijven, banken en verzekeraars te rapporteren over het beleid dat zij implementeren met betrekking tot maatschappelijke verantwoordelijkheid, mensenrechten, anti-corruptie en omkoping en diversiteit in raden van bestuur (leeftijd, geslacht, opleiding, afkomst). Daarnaast vereist de NFRD dat bedrijven informatie vrijgeven over: <ul style="list-style-type: none"> • Bedrijfsmodellen, beleid inclusief geïmplementeerde due diligence processen, resultaten, risico's en risicobeheer; • Key Performance Indicators (KPI's) die relevant zijn voor het bedrijf die gerelateerd zijn aan milieu en maatschappij.
Wanneer	De Non-Financial Reporting Directive is in 2018 in alle EU-lidstaten in werking getreden. Alle 28 landen hebben de richtlijn inmiddels omgezet naar nationale wetgeving en het is nu aan bedrijven om hieraan te voldoen.
Relevante links	<ul style="list-style-type: none"> • EUR-Lex - 32014L0095 - EN - EUR-Lex (europa.eu)

5.6 Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD)

CSRD <i>Corporate Sustainability Reporting Directive</i> 	
De CSRD is een wijziging en aanvulling op de bestaande rapportagevereisten van de NFRD met als doel de geldstroom naar duurzame activiteiten in de hele Europese Unie te helpen verbeteren.	
Betreft	Communicatie, rapportage en beleid
Uitgevende instantie	Europese Unie
Wie	<p>Grote beursgenoteerde bedrijven die aan ten minste 2 van de 3 volgende criteria voldoen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Een balanstotaal van €20 miljoen • Een netto omzet van € 40 miljoen • Een gemiddeld aantal werknemers gedurende een boekjaar van meer dan 250 <p>Tevens verzekeringsondernemingen en kredietinstellingen, ongeacht hun rechtsvorm.</p>
Wat	<p>De Europese Commissie wil met de CSRD zorgen voor voldoende publiek beschikbare informatie over de risico's die duurzaamheidsvraagstukken voor bedrijven met zich meebrengen, en de impact van bedrijven zelf op mens en milieu (= dubbele materialiteit). Daarnaast willen ze risico's voor de economie verminderen en de toewijzing van financieel kapitaal aan bedrijven en activiteiten die sociale, gezondheids- en milieuproblemen aanpakken verbeteren en bedrijven meer verantwoordelijk maken voor hun impact op mens en milieu. Ook is een doel om met de CSRD onnodige kosten van duurzaamheidsverslaggeving voor bedrijven te minimaliseren en hen in staat te stellen op een efficiënte manier te voldoen aan de groeiende vraag naar duurzaamheidsinformatie. Het voorstel:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Breidt het toepassingsgebied uit. • Vereist de controle (assurance) van gerapporteerde informatie. • Introduceert meer gedetailleerde rapportagevereisten en een vereiste om volgens verplichte EU-duurzaamheidsnormen te rapporteren. • Vereist dat bedrijven de gerapporteerde informatie digitaal 'taggen' en wordt ingevoerd in het Europese centrale toegangspunt dat is voorzien in het EU Action Plan voor "capital markets". <p>De verplichtingen voor in-scope bedrijven zijn het beoordelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Of het bedrijfsmodel en de strategie risico's met zich meebrengen voor duurzaamheidskwesties, hun impact daarop en de manier waarop met de belangen van belanghebbende wordt omgegaan. • Van de kansen voor het bedrijf op het gebied van duurzaamheid en of de plannen passen bij de transitie naar een duurzame economie en het beperken van de opwarming van de aarde tot 1,5 graden Celsius, in lijn met het Akkoord van Parijs. • Hoe de strategie is geïmplementeerd op het gebied van duurzaamheid. <p>De bovengenoemde informatie moet openbaar worden gemaakt volgens zogenaamde standaarden voor duurzaamheidsverslaggeving. De Europese Commissie zal de eerste set met zulke standaarden op 31 oktober 2022 aannemen, die de informatie over alle rapportagegebieden en duurzaamheidskwesties zullen specificeren. Uiterlijk 31 oktober 2023 zal de tweede set met rapportagestandaarden met aanvullende informatie aangenomen worden. De standaarden zullen om de 3 jaar herzien worden door de EFRAG (European Financial Reporting Advisory Group) in verband met mogelijke relevante ontwikkelingen.</p> <p>Om te zorgen voor de naleving van de CSRD moet elke lidstaat een nationale autoriteit aanwijzen voor het onderzoeken van de in-scope bedrijven, het toezien op de correcte uitvoering van due diligence verplichtingen, en het opleggen van sancties wanneer de verplichtingen niet nagekomen worden.</p>
Wanneer	In april 2021 heeft de EU de CSRD aangenomen. Bedrijven die al onder de NFRD vallen, moeten voldoen aan de gewijzigde regels voor boekjaren die beginnen op of na 1 januari 2024 (rapportage in 2025 over 2024-gegevens). Andere grote bedrijven die niet onder de NFRD vallen, moeten vanaf 1 januari 2025 gaan rapporteren. Middelgrote bedrijven die niet onder de NFRD vallen moeten per 1 januari 2026 voldoen.
Relevante links	<ul style="list-style-type: none"> • EUR-Lex - 52021PC0189 - EN - EUR-Lex (europa.eu)

5.7 Corporate Sustainability Due Diligence Directive (CSDDD)

CSDDD <i>Corporate Sustainability Due Diligence Directive</i> 	
Het doel van deze richtlijn is het bevorderen van duurzaam en verantwoord ondernemingsgedrag en het verankeren van mensenrechten en milieuoverwegingen in de bedrijfsvoering en corporate governance. De nieuwe regels zullen ervoor zorgen dat bedrijven de negatieve effecten van hun acties aanpakken, zowel in hun waardeketens binnen en buiten Europa.	
Betreft	Communicatie, rapportage en beleid
Uitgevende instantie	Europese Unie
Wie	<ul style="list-style-type: none"> • Grote EU-bedrijven: <ul style="list-style-type: none"> o Groep 1: +/- 9.400 bedrijven 500+ medewerkers en netto EUR 150 miljoen+ omzet wereldwijd. o Groep 2: +/- 3.400 bedrijven in high-impact sectoren. 250+ medewerkers en netto EUR 40+ miljoen omzet wereldwijd, en actief in gedefinieerde high impact sectoren, b.v. textiel, landbouw, winning van mineralen. • Niet-EU-bedrijven: +/- 2.600 bedrijven in Groep 1 en +/- 1.400 bedrijven in Groep 2 uit derde landen die actief zijn in de EU met een omzetsdrempel in lijn met Groep 1 en 2, gegenereerd in de EU. • MKB: Micro-ondernemingen en kmo's zijn niet betrokken bij de voorgestelde regels. Het voorstel voorziet echter in ondersteunende maatregelen voor kmo's, die indirect kunnen worden getroffen.
Wat	Deze richtlijn stelt een zorgvuldigheidsplicht voor ondernemingen vast. De kernelementen van deze plicht zijn het identificeren, beëindigen, voorkomen, verzachten en verantwoorden van negatieve mensenrechten- en milieueffecten in de eigen activiteiten van het bedrijf, hun dochterondernemingen en hun waardeketens.
Wanneer	Op 23 februari 2022 keurde de Europese Commissie het voorstel goed. De ingangsdatum is 1-1-2026.
Relevante links	<ul style="list-style-type: none"> • 1_2_183888_annex_dir_susta_en.pdf (europa.eu)

5.8 Shareholders Rights Directive II (SRD II) / Wet Financieel Toezicht (Wft)

SRD II <i>Shareholders Rights Directive II / Wet financieel toezicht (Wft)</i>	
De SRD II is in de Nederlandse wetgeving verankerd in de Wft en bekend als de richtlijn langetermijn betrokkenheid aandeelhouders of de 'aandeelhoudersrichtlijn'. De richtlijn heeft als doel het bevorderen van effectieve en duurzame aandeelhouders-betrokkenheid.	
Betreft	Communicatie, rapportage en beleid
Uitgevende instantie	Europese richtlijn, door Nederlandse wetgever geïmplementeerd.
Wie	Pensioenfondsen, levensverzekeraars en vermogensbeheerders binnen de Europese Economische Ruimte (EER) die aandelen houden in beursvennootschappen die gezeteld zijn in de EER-lidstaten.
Wat	Met de SRD II moet effectieve en duurzame aandeelhoudersbetrokkenheid bij beursgenoteerde bedrijven worden bevorderd en richt zich op het creëren van meer transparantie. De vereisten die volgen vanuit de implementatie van de SRD II in de Nederlandse wetgeving vallen onder een pas-toe-of-leg-uit beginsel ("comply or explain") en kunnen als volgt worden samengevat: <ol style="list-style-type: none"> 1. Opstellen en kenbaar maken (op de website) van een betrokkenheidsbeleid. 2. Rapporteren over de uitvoering van het betrokkenheidsbeleid (op de website). 3. Transparantie (via de website) over hoe de belangrijkste elementen van de beleggingsstrategie zijn afgestemd op de lange termijn verplichtingen en over de overeenkomst met de vermogensbeheerder indien het beheer van het vermogen is uitbesteed.
Wanneer	September 2020
Relevante links	<ul style="list-style-type: none"> • Langetermijn betrokkenheid van aandeelhouders: Wetsvoorstel • Artikel over dit wetsvoorstel: artikel WTW

5.9 European Sustainability Reporting standard (ESRS)

ESRS <i>European Sustainability Reporting standard</i>	
Ondernemingen dienen op grond van de CSRD te rapporteren over hun duurzaamheidsprestaties. De EFRAG heeft in november 2022 de concept standaarden (ESRS) gepubliceerd. In de ESRS wordt vastgelegd op de wijze waarop alsmede over welke onderwerpen ondernemingen dienen te rapporteren. De rapportageverplichting gaat gefaseerd in.	
Betreft	Communicatie, rapportage en beleid
Uitgevende instantie	EFRAG (European Financial Reporting Advisory Group) is een particuliere vereniging die in 2001 is opgericht met de aanmoediging van de Europese Commissie om het algemeen belang te dienen. De EFRAG breidde haar missie in 2022 uit na de nieuwe rol die aan de EFRAG was toegewezen in de CSRD, door technisch advies te verstrekken aan de Europese Commissie in de vorm van volledig voorbereide concepten van EU-normen voor duurzaamheidsverslaglegging en/of ontwerpwijzigingen van deze normen.
Wie	De aangesloten organisaties zijn Europese belanghebbenden, nationale organisaties en maatschappelijke organisaties.
Wat	<ol style="list-style-type: none"> 1. A Financial Reporting Pillar: het beïnvloeden van de ontwikkeling van IFRS-standaarden vanuit een Europees perspectief en hoe deze bijdragen aan de efficiëntie van kapitaalmarkten en het geven van goedkeuringsadvies over (wijzigingen van) IFRS-standaarden aan de Europese Commissie. 2. Ten tweede een pijler voor duurzaamheidsverslaglegging: ontwikkeling van concepten voor EU-normen voor duurzaamheidsverslaglegging en gerelateerde wijzigingen voor de Europese Commissie.
Wanneer	Boekjaar 2024: Grote organisaties van openbaar belang met 500 werknemers of meer. Boekjaar 2025: Overige grote ondernemingen. Boekjaar 2026: beursgenoteerde MKB ondernemingen. Boekjaar 2028: niet EU ondernemingen met een omzet op de EU markt van 150 mln of meer.
Relevante links	<ul style="list-style-type: none"> • Sustainability reporting standards interim draft – EFRAG • Download (efrag.org)

5.10 Markets in Financial Instruments Directive II (MIFID II)

MIFID II Markets in Financial Instruments Directive II	
Vanaf augustus 2022 is de geschiktheidstoets uitgevoerd door partijen die zich bezighouden met beleggingsadvies en vermogensbeheer uitgebreid met de duurzaamheidsvoorkeuren van de non-professionele/particuliere belegger. De wijziging in MIFID II maakt onderdeel uit van EU Actieplan inzake Financiering van Duurzame Groei.	
Betreft	Communicatie, rapportage en beleid
Uitgevende instantie	Europese richtlijn
Wie	Vermogensbeheerders en beleggingsadviseurs
Wat	<p>Er zijn 3 categorieën duurzaamheidsvoorkeuren gedefinieerd, te weten beleggingsproducten die voldoen aan/ rekening houden met:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Europese Taxonomie. • Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR). • Belangrijkste nadelige effecten van duurzaamheidsfactoren op beleggingen, zogenaamde Principal Adverse Impact (PAI). <p>Daarnaast moeten de duurzaamheidsvoorkeuren van klanten onderdeel worden van de algehele geschiktheidsbeoordeling van diensten en producten die aan klanten worden aangeboden. Het moet duidelijk zijn of de klant wil dat een minimaal deel van zijn of haar beleggingen wordt belegd in (milieu)duurzame beleggingen of beleggingen die PAI op duurzaamheidsfactoren overwegen.</p> <p>In de praktijk betekent dit dat er vragen moeten worden opgenomen in de geschiktheidsvragenlijst om die voorkeuren vast te stellen. Voor adviesrelaties betekent dit dat de klant geadviseerd moet worden over producten die voldoen aan duurzaamheidsvoorkeuren. In portefeuillebeheer relaties moeten de geselecteerde producten voldoen aan de duurzaamheidsvoorkeuren van de klant.</p>
Wanneer	Augustus 2022
Relevante links	<ul style="list-style-type: none"> • Rapport van de ESMA (augustus 2022): Final report

5.11 Insurance Distribution Directive (IDD)

IDD Insurance Distribution Directive	
De IDD is erop gericht dat duurzaamheidsfactoren worden geïntegreerd in productgeschiktheidsbeoordelingen en de precontractuele geschiktheidsverklaring voor verzekerings-gebaseerde beleggingsproducten (IBIP's).	
Betreft	Communicatie, rapportage en beleid
Uitgevende instantie	Europese Unie
Wie	Deels van toepassing op verzekeringsondernemingen die een verzekeringsgebaseerd beleggingsproduct (IBIP) beschikbaar stellen en deels op generieke verzekeringsactiviteiten
Wat	<p>De belangrijkste ESG-gerelateerde wijzigingen van de IDD zijn onder meer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Producttoezicht en governance-vereisten: Uitgevers van verzekeringsproducten zullen duurzaamheid gerelateerde doelstellingen van klanten moeten meenemen in de product goedkeurings- en testprocessen voor elk verzekeringsproduct, evenals in hun distributiekanaalen. Daarnaast moeten duurzaamheid gerelateerde doelstellingen worden meegenomen in distributieregelingen. • Belangenconflicten: Distributeurs van IBIP's moeten duurzaamheidsfactoren integreren in hun processen voor het identificeren van belangenconflicten die de belangen van een klant of potentiële klant kunnen schaden. • Beoordeling van productgeschiktheid: Distributeurs die IBIP's aanbevelen, zijn verplicht om informatie over een klant te verkrijgen om de geschiktheid van de klant voor een bepaald product te bepalen. Dit omvat het beoordelen van de voorkeur van de klant voor het nemen van risico's en risicotolerantie.
Wanneer	2 augustus 2022
Relevante links	<ul style="list-style-type: none"> • Insurance Distribution Directive (IDD) Eiopa (europa.eu) • https://www.eiopa.europa.eu/sites/default/files/publications/reports/guidance_on_integration_of_customers_sustainability_preferences_under_idd.pdf

Appendix: Internationale Richtlijnen

6.1 United Nations Guiding Principles (UNGPs)

UNGP's <i>United Nations Guiding Principles on Business and Human Rights</i> 	
Een UN richtlijn om schending van mensenrechten als gevolg van zakelijke activiteiten te voorkomen dan wel te adresseren.	
Betreft	Classificeren van duurzaamheid
Uitgevende instantie	UN, niet juridisch bindend
Wie	Overheden en ondernemingen
Wat	Het raamwerk bestaat uit drie pijlers: <ol style="list-style-type: none"> 1. Duty to protect: verantwoordelijkheid overheden om mensen te beschermen tegen inbreuk op hun mensenrechten door derden, waaronder bedrijven. 2. Responsibility to respect: bedrijven hebben de verantwoordelijkheid om mensenrechten te respecteren. 3. Access to remedy: slachtoffers van schendingen dienen toegang te hebben tot een herstelprocedure.
Wanneer	UN Juni 2011. EU oktober 2011 verzoek om nationale uitwerking, in Nederland vertaalt in IMVO. (Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen) convenanten.
Relevante links	<ul style="list-style-type: none"> • https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Publications/GuidingPrinciplesBusinessHR_EN.pdf

6.2 OECD Guidelines

OECD Guidelines	
OECD Guidelines voor internationale ondernemingen bevatten – door de overheid gesteunde – vrijwillige aanbevelingen en best practices voor maatschappelijk verantwoord ondernemen.	
Betreft	Classificeren van duurzaamheid
Uitgevende instantie	OECD Organization of Economic Co-operation and Development
Wie	(Internationale) ondernemingen, investeerders
Wat	De richtlijnen bevatten handvaten voor bedrijven hoe met kwesties om te gaan zoals ketenverantwoordelijkheid, mensenrechten, kinderarbeid en milieu. De studie Responsible Business Conduct for Institutional Investors helpt institutionele beleggers uitvoering te geven aan de due diligence aanbevelingen van de richtlijnen. Van overheden en investeerders wordt een 'dubbele materialiteit'-benadering verwacht en derhalve dat zij rekening houden met positieve en negatieve 'social return on investment'.
Wanneer	Eerste publicatie 1976, laatste update in 2011. Gedragen door circa 50 staten, waaronder Nederland. In Nederland vertaalt in IMVO (Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen) convenanten.
Relevante links	<ul style="list-style-type: none"> • OECD and the Sustainable Development Goals: Delivering on universal goals and targets – OECD • OECD Due Diligence Guidance for Responsible Business Conduct – OECD

6.3 United Nations Global Compact (UNGC)

UNGC UN Global Compact	
De UNGC heeft als doel een wereldwijde beweging van duurzame bedrijven en belanghebbende te mobiliseren. De UNGC ondersteunt bedrijven om verantwoord te ondernemen en door middel van samenwerking en innovatie bij te dragen aan bredere maatschappelijke doelen, zoals de SDGs van de UN.	
Betreft	Classificeren van duurzaamheid
Uitgevende instantie	UN
Wie	(Internationale) ondernemingen, investeerders
Wat	Vrijwillig conformeren aan 10 principes die zijn afgeleid van bredere wereldwijde normen verdeeld over vier brede categorieën: <ul style="list-style-type: none"> • Mensenrechten • Arbeid • Milieu • Corruptie De principes worden door verzekeraars en pensioenfondsen veel gebruikt om de uitsluitingen in het beleggingsbeleid op te baseren.
Wanneer	2000
Relevante links	<ul style="list-style-type: none"> • https://www.unglobalcompact.org/what-is-gc/mission/principles • https://www.unglobalcompact.org/about/faq

6.4 UN Principles for Responsible Investment (UN PRI)

UN PRI <i>Principles of Responsible Investment</i>	
<p>Internationaal onafhankelijk netwerk van investeerders die samenwerken om zes ambitieuze principes ("The Principles") te implementeren. Het doel is om inzicht te verkrijgen in de investeringsimplicaties van ESG-factoren en ondertekenaars te ondersteunen om ESG-factoren te betrekken bij hun investeringsbeslissingen. Door deze principes toe te passen, dragen ondertekenaars bij aan de ontwikkeling van een duurzamer mondiaal financieel systeem.</p>	
Betreft	Classificeren van duurzaamheid
Uitgevende instantie	UN PRI is een door de UN gesteund internationaal netwerk
Wie	Investeerders
Wat	<p>Partijen die de PRI hebben ondertekend committeren zich aan de volgende 6 principes:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wij zullen ESG-issues integreren in onze beleggingsanalyse en besluitvormingsprocessen. 2. Wij zullen actief aandeelhouder zijn en ESG-issues in onze ownership policies en practices meenemen. 3. Wij zullen transparantie op relevante ESG-issues nastreven bij entiteiten waarin we beleggen. 4. Wij zullen de acceptatie en implementatie van de Principes binnen de beleggingsindustrie bevorderen. 5. Wij zullen samenwerken om onze effectiviteit in de uitvoering van de Principes te vergroten. 6. Wij zullen rapporteren over onze activiteiten en vorderingen ten aanzien van het naleven van de Principes. <p>Deelname is op vrijwillige basis en kan niet worden afgedwongen.</p>
Wanneer	Eerste ondertekenaars in 2006, uitgegroeid tot circa 3.800 ondertekenaars in 2021.
Relevante links	<ul style="list-style-type: none"> • https://www.unpri.org/about-us/what-are-the-principles-for-responsible-investment

6.5 Sustainable Development Goals (SDGs)

UN SDGs <i>Sustainable Development Goals</i>	
<p>De 2030-agenda voor duurzame ontwikkeling, die in 2015 door alle lidstaten van de UN is aangenomen, biedt een gedeelde blauwdruk voor vrede en welvaart voor mensen en de planeet, nu en in de toekomst.</p>	
Betreft	Classificeren van duurzaamheid
Uitgevende instantie	UN
Wie	Overheden en ondernemingen
Wat	<p>Centraal staan de 17 doelstellingen voor duurzame ontwikkeling (SDG's), die een dringende oproep zijn tot actie door alle (ontwikkelde en minder ontwikkelde) landen in een mondiaal partnerschap. Deze landen erkennen dat het beëindigen van armoede en andere ontberingen hand in hand moet gaan met strategieën om gezondheid en onderwijs te verbeteren, ongelijkheid te verminderen en economische groei te stimuleren. Hieronder zijn de 17 SDG's schematisch weergegeven.</p>
Wanneer	Vanaf 2016 wordt jaarlijks door de UN een SDG-voortgangsverslag gebaseerd op het wereldwijde indicatorenkader, data van nationale statistische systemen en informatie die op regionaal niveau is verzameld.
Relevante links	<ul style="list-style-type: none"> • https://sdgs.un.org/goals

6.6 Partnership for Carbon Accounting (PCAF)

UN PRI Principles of Responsible Investment	
 <p>In 2015 opgericht door 14 Nederlandse financiële instellingen die gezien de omvang van de klimaatuitdaging en de cruciale rol van de financiële sector bij het faciliteren van de CO₂-neutrale transitie zich realiseerden dat hun rol cruciaal was bij het versnellen van de overgang naar een koolstofarme economie. Missie is om veranderingen in de portefeuilles van banken en beleggers teweeg te brengen die aansluiten bij de doelstellingen van het Akkoord van Parijs. Inmiddels een wereldwijd initiatief.</p>	
Betreft	Classificeren van duurzaamheid
Wie	Financiële instellingen
Wat	<p>Doelstellingen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het ontwikkelen van een wereldwijde boekhoudstandaard voor broeikasgassen waardoor de boekhouding van broeikasgassen (GHG) een gangbare praktijk wordt in de financiële sector. • Wereldwijd meer dan 250 financiële instellingen aantrekken die de emissies van hun leningen en investeringen beoordelen en openbaar maken.
Wanneer	Vrijwillige aansluiting.
Relevante links	<ul style="list-style-type: none"> • https://carbonaccountingfinancials.com/ • https://carbonaccountingfinancials.com/financial-institutions-taking-action#best-practice-examples • https://carbonaccountingfinancials.com/files/downloads/PCAF-Global-GHG-Standard.pdf

6.7 Climate Transition / Paris-aligned Benchmark (CTB / PAB)

CTB Climate Transition Benchmark / PAB – Paris-aligned Benchmark	
 <p>De klimaatbenchmarks CTB en PAB maken onderdeel uit van EU Sustainable Finance Action Plan (SFAP).</p>	
Betreft	Classificeren van duurzaamheid
Uitgevende instantie	EU
Wie	Benchmark administrateurs
Wat	<p>Benchmarkmethode biedt mogelijkheid om investeringsdoelen geharmoniseerd aan te laten sluiten bij klimaatdoelstellingen vanuit Parijs Akkoord. Er wordt onderscheid gemaakt tussen de EU Climate Transition Benchmark (EU CTB) en de EU Paris-Aligned Benchmark (EU PAB). De CTB volgt een CO₂-reductie-pad in lijn met klimaatdoelen vanuit Parijsakkoord. De PAB heeft uitstoot van broeikasgassen die in lijn is met de lange termijn klimaatdoelen uit het Parijs Akkoord. Beide benchmarks zijn in lijn met Parijs Akkoord, echter de PAB-methode is strikter en in lijn met onmiddellijke transitie naar 1,5 °C economie. Bij CTB ligt de focus meer op de bescherming tegen financiële risico's, terwijl PAB aansluit bij een sterke ESG-ambitie passend bij koplopers op gebied van MVB.</p>
Wanneer	Per 31 januari 2022 dienen alle significante benchmark administrateurs een CTB/PAB aan te bieden. Het voeren van de benchmarks is (nog) vrijwillig.
Relevante links	<ul style="list-style-type: none"> • https://finance.ec.europa.eu/regulation-and-supervision/financial-services-legislation/implementing-and-delegated-acts/eu-climate-transition-benchmarks-regulation_en • EUR-Lex – 32020R1818 – EN – EUR-Lex (europa.eu)

6.8 UNEPFI PSI

UNEPFI PSI UN – environment programme – finance initiative Principles of Sustainable Insurance 	
De Principles for Sustainable Insurance omvat een wereldwijd raamwerk voor de verzekeringssector om ESG-risico's en -kansen te adresseren. Het doel van het PSI-initiatief is om ESG-risico's beter te begrijpen, te voorkomen en te verminderen, en om kansen beter te beheren zodat verzekeraars kwalitatief hoogwaardige en betrouwbare risicobescherming kunnen bieden.	
Betreft	Duurzaamheidsrisicomanagement
Uitgevende instantie	UNEP FI PSI is een door de UN gesteund internationaal netwerk
Wie	Verzekeringsector
Wat	De vier principes zijn gebaseerd op de kernactiviteiten van de verzekeringssector: het begrijpen, beheren en dragen van risico's. De visie van het PSI-initiatief is van een risicobewuste wereld, waarin de verzekeringssector een betrouwbare en betekenisvolle rol speelt bij het mogelijk maken van een gezonde, veilige, veerkrachtige en duurzame samenleving. Partijen die de PSI hebben ondertekend committeren zich aan de volgende 4 principes: <ol style="list-style-type: none"> 1. Wij zullen ESG-issues integreren in onze verzekeringsactiviteiten. 2. Wij zullen samenwerken met onze klanten en businesspartners om bewustzijn over ESG-issues, het managen van ESG-risico's en het ontwikkelen van oplossingen te vergroten. 3. Wij zullen samenwerken met overheden, toezichthouders ander andere belanghebbenden om breed gedragen actie in de samenleving op het gebied van ESG-problematiek te bevorderen. 4. We zullen verantwoordelijkheid en transparantie tonen door regelmatig onze voortgang bij het implementeren van de principes openbaar te maken. Het Net-Zero Insurance Alliance is een initiatief van FI PSI.
Wanneer	
Relevante links	Deelname is op vrijwillige basis en kan niet worden afgedwongen. Circa 132 ondertekenaars in 2022.
	<ul style="list-style-type: none"> • https://www.unepfi.org/insurance/insurance/

6.9 Net Zero Insurance Alliance (NZIA)

NZIA Net-Zero Insurance Alliance 	
NZIA is een initiatief van het UN environment programme – finance initiative (UNEPFI).	
Betreft	Communicatie, rapportage en beleid
Uitgevende instantie	NZIA is een onderdeel van het UN-environment programme – finance initiative (UNEPFI).
Wie	Verzekeraars
Wat	De door de UN opgerichte Net-Zero Insurance Alliance (NZIA) is een groep van meer dan 29 toonaangevende verzekeraars die wereldwijd meer dan 14% van het premievolume vertegenwoordigen. De NZIA-leden hebben zich ertoe verbonden hun verzekerings- en herverzekeringsportefeuilles om te vormen tot netto nul broeikasgasemissies tegen 2050, in overeenstemming met een maximale temperatuurstijging van 1,5°C boven het pre-industriële niveau tegen 2100, om bij te dragen tot de uitvoering van het Akkoord van Parijs inzake klimaatverandering. Als risicomanagers, verzekeraars en investeerders speelt de verzekeringssector een belangrijke rol in de overgang naar een netto-nul wereldeconomie. Het NZIA is een door leden geleide groep die haar leden ondersteunt bij het koolstofvrij maken van hun verzekeringsportefeuilles door individueel wetenschappelijk onderbouwde tussentijdse doelstellingen vast te stellen en jaarlijks verslag uit te brengen over hun vorderingen. De Alliantie zal ook pleiten voor en meewerken aan overheidsbeleid voor een op wetenschap gebaseerde en sociaal rechtvaardige overgang van economische sectoren naar netto nul.
Wanneer	Deelname is op vrijwillige basis en kan niet worden afgedwongen. Publicatie consultatieversie 'Target Setting Protocol': 21 oktober 2021. Definitieve versie verwacht op 1 januari 2024.
Relevante links	<ul style="list-style-type: none"> • https://www.unepfi.org/net-zero-insurance/ • https://www.unepfi.org/wordpress/wp-content/uploads/2022/11/Version-1.0-of-NZIA-Target-Setting-Protocol-For-Public-Consultation.pdf

6.10 Taskforce on Climate-related Financial Disclosures (TCFD)

TCFD <i>Task Force on Climate-related Financial Disclosures</i>	
De Financial Stability Board heeft de TCFD opgericht om de rapportage van klimaatgerelateerde financiële informatie te verbeteren en uit te breiden.	
Betreft	Communicatie, rapportage en beleid
Wie	Ondernemingen
Wat	<p>Een van de essentiële functies van financiële markten is het bepalen van de prijs van risico's om geïnformeerde, efficiënte investeringsbeslissingen te kunnen nemen. Om deze functie uit te voeren, hebben financiële markten nauwkeurige en tijdige informatie van bedrijven nodig. De TCFD-aanbevelingen zijn bedoeld om bedrijven te helpen betere informatie te verstrekken ter ondersteuning van een geïnformeerde kapitaalallocatie door investeerders. De aanbevelingen zijn gestructureerd rond vier thema's die de kernelementen vertegenwoordigen van hoe bedrijven werken:</p> <ul style="list-style-type: none"> • governance • strategie • risicobeheer • maatstaven en doelstellingen <p>De gerapporteerde informatie moet beleggers en anderen inzicht geven in de wijze waarop rapporterende organisaties klimaatgerelateerde risico's en kansen inschatten en de wijze waarop zij hierop anticiperen.</p>
Wanneer	Deelname is op vrijwillige basis en kan niet worden afgedwongen. Publicatie 'climate-related financial disclosure' recommendations: Juni 2017.
Relevante links	<ul style="list-style-type: none"> • https://www.fsb-tcfd.org/

6.11 Taskforce on Nature-related Financial Disclosures (TNFD)

TNFD <i>Taskforce on Nature-related Financial Disclosures</i>	
Opgericht door 49 financiële instellingen en ondernemingen, 8 overheden en 18 consortiums in juli 2020 ten behoeve van de ontwikkeling van risicomanagement en rapportage tool voor organisaties met betrekking tot natuur-gerelateerde risico's met als doel een verschuiving in geldstromen te realiseren die natuur-negatieve resultaten beperken ten gunste van natuur-positieve resultaten.	
Betreft	Communicatie, rapportage en beleid
Wie	Ondernemingen
Wat	<p>Momenteel beschikken financiële instellingen en bedrijven niet over de informatie die ze nodig hebben om te begrijpen hoe de natuur de financiële prestaties van de organisatie beïnvloedt, of de financiële risico's op langere termijn die kunnen voortvloeien uit de manier waarop de organisatie, positief of negatief, de natuur beïnvloedt. Door betere informatie kunnen financiële instellingen en bedrijven natuur-gerelateerde risico's en kansen meenemen in hun strategische planning, risicomanagement en asset allocatiebeslissingen.</p> <p>Het doel van de TNFD is daarom het ontwikkelen en leveren van een risicobeheer- en openbaarmakingskader voor organisaties om veranderende natuur-gerelateerde risico's te rapporteren en erop te reageren, met als uiteindelijk doel een verschuiving in de wereldwijde financiële stromen te ondersteunen naar natuur-positieve uitkomsten.</p>
Wanneer	Deelname is op vrijwillige basis en kan niet worden afgedwongen.
Relevante links	<ul style="list-style-type: none"> • TNFD – Taskforce on Nature-related Financial Disclosures

6.12 International Financial Reporting Standards (IFRS S2)

IFRS S2 <i>International Financial Reporting Standards Climate-Related Disclosures</i>	
<p>Internationale beleggers met wereldwijde beleggingsportefeuilles vragen in toenemende mate om hoogwaardige, transparante, betrouwbare en vergelijkbare rapportage door bedrijven over klimaat en andere milieu-, sociale en governance-onderwerpen (ESG). ISBB ontwikkelt een raamwerk voor duurzaamheidsrapportages.</p>	
Betreft	Communicatie, rapportage en beleid
Uitgevende instantie	ISBB International Sustainable Standards Board. In november 2021 heeft de IFRS Foundation de ISBB opgericht, naast de reeds in april 2001 opgerichte IASB (International Accounting Standards Board).
Wie	Ondernemingen
Wat	In maart 2022 zijn de eerste twee concept raamwerken voor klimaat- en duurzaamheid gerelateerde openbaarmakingsvereisten (disclosures) ter consultatie gepubliceerd. De voorstellen zijn ontwikkeld op verzoek van onder andere G20-leiders en de IOSCO (International Organization of Securities Commissions) met als doel dat er betere informatie beschikbaar komt over duurzaamheid gerelateerde risico's en kansen van bedrijven. De voorstellen bevatten vereisten voor de openbaarmaking van materiële informatie over de significante duurzaamheid gerelateerde risico's en kansen van een bedrijf die investeerders nodig hebben om de ondernemingswaarde van een bedrijf te beoordelen. De voorgestelde vereisten kunnen, wanneer ze een definitieve status krijgen, een alomvattende wereldwijde standaard vormen van duurzaamheid gerelateerde disclosures. De voorgestelde vereisten in het Exposure Draft IFRS S2 bouwen voort op de aanbevelingen van de Task Force on Climate-Related Financial Disclosures (TCFD) en bevatten branche specifieke openbaarmakingsvereisten die zijn afgeleid van SASB-normen.
Wanneer	De ISSB beoordeelt momenteel feedback op consultatie die eindigde op juli 2022.
Relevante links	<ul style="list-style-type: none"> IFRS – International Sustainability Standards Board

6.13 Science Based Targets Initiative (SBTi)

SBTi <i>Science Based Targets Initiative</i>	
<p>De SBTi is een samenwerkingsverband tussen het Carbon Disclosure Project (CDP), de United Nations Global Compact, World Resources Institute (WRI) en het World Wide Fund for Nature (WWF). Opgericht in 2015 om bedrijven te helpen emissiereductiedoelstellingen vast te stellen in overeenstemming met klimaatwetenschap en de doelstellingen van het Akkoord van Parijs.</p>	
Betreft	Communicatie, rapportage en beleid
Wie	Ondernemingen
Wat	<ul style="list-style-type: none"> Definieert en promoot best practices op het gebied van emissiereducties en net zero doelstellingen in overeenstemming met de klimaatwetenschap. Biedt bedrijven technische assistentie en deskundige hulpmiddelen ten behoeve van het stellen klimaatdoelen. Brengt een team van experts samen ten behoeve van onafhankelijke beoordeling en validatie van klimaatdoelstellingen van bedrijven. Mobiliseren van bedrijven om op wetenschap gebaseerde doelen te stellen in lijn met een 1,5°C-toekomst. <p>De financiële sector is de sleutel tot het ontsluiten van de systeembrede verandering die nodig is om net zero te bereiken. Met het SBTi Finance Framework kunnen financiële instellingen wetenschappelijk onderbouwde korte termijn doelen stellen die hun investerings- en kredietactiviteiten afstemmen op het Akkoord van Parijs.</p>
Wanneer	Deelname is op vrijwillige basis en kan niet worden afgedwongen.
Relevante links	<ul style="list-style-type: none"> https://sciencebasedtargets.org/how-it-works https://sciencebasedtargets.org/resources/files/SBTi-Finance-Net-Zero-Foundations-paper.pdf

Appendix: Nationale Richtlijnen

7.1 Nederlandse Stewardshipcode

Nederlandse Stewardshipcode	
<p>In de Code wordt uitgelegd op welke wijze institutionele beleggers kunnen voldoen aan hun verantwoordelijkheden rond betrokken en verantwoord aandeelhouderschap op een manier die bijdraagt aan de lange termijn waarde-creatie door Nederlandse beursvennootschappen waarin is belegd en daarmee aan het rendement op hun beleggingen.</p>	
Betreft	Classificeren van duurzaamheid
Uitgevende instantie	<p>Nederlandse stewardshipcode gepubliceerd door Eumedion in samenwerking met verschillende pensioenfondsen, verzekeraars en vermogensbeheerders.</p> <p>Eumedion behartigt de belangen van institutionele beleggers op het terrein van corporate governance en duurzaamheid. Institutionele beleggers die aandelen houden in Nederlandse beursvennootschappen kunnen zich vrijwillig aansluiten bij Eumedion.</p> <p>Eumedion zet zich zowel in voor de bevordering van goed ondernemingsbestuur en duurzaamheidsbeleid bij Nederlandse beursvennootschappen als voor de bevordering van betrokken en verantwoord aandeelhouderschap bij haar deelnemers.</p>
Wie	Institutionele beleggers
Wat	<p>In de Code zijn de verantwoordelijkheden voor aandeelhouders ten aanzien van transparantie rond het betrokkenheidsbeleid (engagement) en stembeleid (voting) vastgelegd. Daarnaast biedt de Stewardshipcode institutionele beleggers de mogelijkheid om verantwoording af te leggen aan hun deelnemers en cliënten over de wijze waarop zij gebruik hebben gemaakt van hun aandeelhoudersrechten.</p> <p>11 principes om pensioenfondsen, verzekeraars en vermogensbeheerders in staat te stellen verantwoording af te leggen aan deelnemers/klanten over de wijze waarop zij als betrokken belegger invulling geven aan hun aandeelhoudersrechten. De stewardshipcode is in lijn met de SRDII. Op een aantal punten gaat de Stewardshipcode verder dan bestaande wet- en regelgeving en biedt daarmee een raamwerk voor compliance aan bestaande wet- en regelgeving</p>
Wanneer	Januari 2019
Relevante links	<ul style="list-style-type: none"> https://www.eumedion.nl/clientdata/215/media/clientimages/2018-07-nederlandse-stewardship-code-nl-versie.pdf?v=191119160245

7.2 IMVO / IMVB Convenant

IMVO–Convenant verzekeringssector, IMVB–convenant pensioenfondsen <i>International Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen/beleggen</i> 	
De convenanten richten zich op een aantal risicogebieden die gezamenlijke aanpak behoeven, bijvoorbeeld kinderarbeid, te lage beloning, mensenrechtenschendingen en milieuaantasting. Doel is om situatie te verbeteren door samen te werken. Het kader wordt gevormd door de OECD Guidelines en UNGP's. De richtlijnen omvatten ook de fundamentele arbeidsnormen van de internationale arbeidsorganisatie (ILO). De convenanten worden per sector afgesloten. Er is een IMVO–convenant voor de verzekeringssector en een IMVB–Convenant pensioenfondsen. Het IMVO–convenant voor de verzekeringssector bouwt voort de Gedragscode verzekeraars (in werking getreden op 1 januari 2002) op de Code duurzaam beleggen (in werking getreden op 1 januari 2012).	
Betreft	Classificeren van duurzaamheid
Uitgevende instantie	Gezamenlijk initiatief van brancheorganisaties, maatschappelijke organisaties, vakbonden en de overheid. Betrokken brancheorganisaties zijn het Verbond van verzekeraars Nederland en Zorgverzekeraars Nederland bij de IMVO–verzekeringssector en de Pensioenfederatie bij de IMVB–pensioenfondsen.
Wie	Vrijwillige deelname, echter IMVO–convenant verzekeringssector verplicht voor alle leden van het Verbond van verzekeraars Nederland en Zorgverzekeraars Nederland. IMVO–convenant Verzekeringssector: <ul style="list-style-type: none"> • MVO integreren in beleid en managementsystemen. • ESG–beleggingsbeleid in overeenstemming brengen met OECD Guidelines en UNGP's. • Integreren van ESG–Due diligence in beleggingsbeleid, waaronder: <ol style="list-style-type: none"> 1. Identificeer en beoordeel negatieve gevolgen in activiteiten, toeleveringsketens en zakelijke relaties. 2. Stop, voorkom en beperk negatieve gevolgen. 3. Monitor praktische toepassing en resultaten. 4. Communiceer hoe gevolgen worden aangepakt. 5. Zorg voor herstelmaatregelen of werk hieraan mee indien van toepassing. • Transparantie en periodieke rapportage over ESG beleid conform OECD Guidelines en UNGP's. • De Code duurzaam beleggen (bijlage 2 convenant) verwijst naar de UN PRI richtlijnen. Verzekeraars worden geacht deze na te leven ('pas toe of leg uit' principe). • De Gedragscode verzekeraars (bijlage 4 convenant) omvat regels betreffende de kernwaarden 'zekerheid bieden', 'mogelijk maken' en 'maatschappelijk betrokken zijn'. Verzekeraars zijn aanspreekbaar op de naleving van deze regels. • Voortgang wordt gemonitord door onafhankelijke monitoringscommissie die een jaarlijkse voorgangsrapportage uitbrengt.
Wat	IMVB–convenant Pensioenfondsen: In het convenant is sprake van een aanpak over twee sporen. Het zogenoemde 'Brede Spoor' en het 'Diepe Spoor'. In het Brede Spoor is van toepassing op alle pensioenfondsen die het convenant hebben ondertekend. Het 'Diepe Spoor' is optioneel. Het 'Brede Spoor' (deelname 70 pensioenfondsen) omvat de implementatie van de OECD Guidelines en UNGP's met als doel om de negatieve effecten van een onderneming (of de keten erachter) in kaart te brengen, te prioriteren en te adresseren. Het IMVB–convenant raakt zowel het beleid van het pensioenfonds, de uitbesteding aan externe dienstverleners als de monitoring en rapportage. Bij het 'Diepe spoor' werkt een 10–tal pensioenfondsen samen met betrekking tot het vergroten van engagement met beursgenoteerde ondernemingen.
Wanneer	IMVO–convenant verzekeringssector: ESG beleggingsbeleid: juli 2020 ESG Due Diligence (stap 1–2–3): juli 2021
Relevante links	<ul style="list-style-type: none"> • https://www.imvoconvenanten.nl/nl/verzekeringssector • https://www.imvoconvenanten.nl/nl/pensioenfondsen

7.3 Gids voor beheersing klimaat- en milieurisico's

DNB Gids voor beheersing klimaat- en milieurisico's 	
In dit rapport geeft DNB nadere guidance over de beheersing van klimaat- en milieurisico's. Hiermee worden ook deze risico's verankerd in de toezichttaak van DNB, zoals vastgelegd in Sustainable Finance Strategie van DNB.	
Betreft	Duurzaamheidsrisicomanagement
Uitgevende instantie	DNB
Wie	Financiële instellingen in Nederland (exclusief banken)
Wat	<ul style="list-style-type: none"> • Klimaatverandering en milieuaantasting kunnen leiden tot risico's voor Nederlandse Financiële instellingen. • DNB verwacht dat financiële instellingen inzicht hebben in alle materiele risico's, waaronder klimaat- en milieurisico's, en deze risico's beheersen. • In deze gids heeft DNB handvatten voor de beheersing van klimaat- en milieurisico's (bedrijfsmodel & strategie, governance, risico management, informatieverstrekking). • De Gids heeft betrekking op het prudentieel toezicht en zal periodiek worden geactualiseerd. • De Gids is uitgegeven ter consultatie. Definitieve versie verwacht in Q1 2023.
Wanneer	24 oktober 2022
Relevante links	<ul style="list-style-type: none"> • Gids voor de beheersing van klimaat- en milieurisico's (dnb.nl)

Appendix: Lijst met afkortingen

CO ₂	Scientific code for carbon dioxide
CRD	Capital Requirement Directive
CRR	Capital Requirements Regulation
CSR	Corporate Social Responsibility
CSDD	Corporate Sustainability Due Diligence Directive
CSRD	Corporate Sustainability Reporting Directive
EFRAG	European Financial Reporting Advisory Group
EIOPA	European Insurance and Occupational Pensions Authority
ERM	Enterprise Risk Management
ESG	Environmental, Social and Governance
ESMA	European Securities and Markets Authority
EU	European Union
GHG	Green House Gases
IDD	Insurance Distribution Directive
ILO	International Labour Organization
ISSB	International Sustainability Standards Board
KPI	Key Performance Indicator
NFRD	Non-Financial Reporting Directive
NGFS	Network for Greening the Financial System
NZIA	Net Zero Insurance Alliance
OECD	Organisation of Economic Co-operation and Development
OOB	Onderneming van Openbaar Belang
PACTA	Paris Agreement Capital Transition Assessment
PAI	Principal Adverse Impact
PCAF	Platform for Carbon Accounting Financials
PSI	Principles of Sustainable Insurance
RTS	Regulatory Technical Standards
SASB	Sustainability Accounting Standards Board
Scope 1	Directe CO ₂ -emissies uit bronnen die het bezit zijn van of rechtstreeks beheerd worden door een organisatie. Bijvoorbeeld verbranding van fossiele brandstof door een bedrijfsauto.
Scope 2	Indirecte CO ₂ -emissies die het gevolg zijn van de inkoop van de energie die een organisatie gebruikt.
Scope 3	CO ₂ -emissies die worden geproduceerd door partijen in de waardeketen waarvoor de organisatie indirect verantwoordelijk is. Scope 3-emissies omvatten alle bronnen die niet binnen de grenzen van scope 1 en 2 vallen.
SDG	Sustainable Development Goals
SFAP	Sustainable Finance Action Plan (<i>EU Actieplan inzake Financiering van Duurzame Groei</i>)
SFDR	Sustainable Finance Disclosure Regulation
SRD	Shareholders Rights Directive
TCFD	Task Force on Climate-related Financial Disclosures
UN	United Nations
UN GP	United Nations Guiding Principles
UN EPFI	United Nations Environment Programme Finance Initiative
UN PRI	United Nations Principles of Responsible Investment

Uitgave

Koninklijk Actuarieel Genootschap

Groenewoudsedijk 80

3528 BK Utrecht

telefoon 030 686 61 50

e-mail info@actuarieelgenootschap.nl

website www.actuarieelgenootschap.nl

Vormgeving

Stahl Ontwerp

 Koninklijk Actuarieel Genootschap